

Nr 43.

Ankom till riksdagens kansli den 16 april 1926 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående inflyttande av den med avseende å laxfisket i Mörrumsån fastställda fredningslinjen närmare åns utlopp i Mörrumsbukten samt i anledning härav väckt motion.

(2:a avd.)

I en den 25 februari 1926 dagtecknad till jordbruksutskottet hänvisad proposition (nr 186) har Kungl. Maj:t, under återopande av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att

dels, såvitt kronans rätt rör, medgiva, att den för laxfisket i Mörrumsbukten fastställda fredningslinjen må inflyttas till sträckningen Sternö udde—Lörby kladd,

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i samband med inflyttningen träffa uppgörelse med ägarna till de enskilda laxfiskena i Mörrumsån om inlösen av fiskena mot en ersättning, icke överstigande nuvarande taxeringsvärden,

dels ock medgiva, att för sagda inlösen erforderliga medel må utgå av statens domäners fond.

Motion.

I sammanhang härmed har utskottet till behandling förehaft en inom riksdagens andra kammare i anledning av förenämnda proposition väckt motion, nr 405, av herrar *Jeppsson* och *Jönsson* i Boa, vari hemstälts, att riksdagen behagade bemyndiga Kungl. Maj:t att, i samband med inflyttningen av den för laxfisket i Mörrumsbukten fastställda fredningslinjen, träffa uppgörelse med ägarna till de enskilda laxfiskena i Mörrumsån och Mörrumsbukten (Pukaviksfjorden) om inlösen av fiskena mot en ersättning som, där ej uppgörelse på annat sätt kommer till stånd, fastställs av en särskild nämnd, utsedd på sätt lagen om skiljemän anger.

Laxfisket i Mörrumsån.

Beträffande omständigheterna i förevarande ärende torde — med hänvisning i övrigt till propositionens innehåll — få lämnas följande kortfattade redogörelse:

Laxfisket i Mörrumsån, vilket är bland landets mest givande, äges dels av kronan dels av enskilda. Sedan gammalt är till förmån för nämnda laxfiske genom *fridlysning* förbjudet att i Mörrumsbukten (Pukaviksfjorden) innanför en viss »fredningslinje» (Listers huvud—Sternö udde) idka laxfiske. Nämnda förbud att fiska lax i Mörrumsbukten förmenas vara

grundat på en sedan urminnes tid föreliggande rätt till dylik fredning av laxens fria passage till Mörrumsån. Till stöd för sistnämnda uppfattning åberopas bland annat en Kungl. Maj:ts dom den 27 mars 1867, vari denna rätt skulle vara fastslagen. Sedermera har emellertid — bland annat i den av kammarrättsrådet Dufwa i ämnet gjorda utredning — dragits i tvivelsmål huruvida någon laglig rätt i berörda hänseende verkligen föreligger. Taxeringsvärdet för kronans laxfiske är 422,000 kronor och för enskildas laxfiske 355,500 kronor. Kronolaxfisket är utarrenderat mot en årlig arrendeavgift av 21,100 kronor, varjämte arrendatorn årligen skall betala ett belopp av 2,000 kronor att användas till bestridande av kostnader för tillsyningsman vid fisket m. m. I den händelse försämring i laxfisket skulle uppstå genom eventuell förflyttning av den nuvarande fredningslinjen, äger arrendatorn rätt till skälig nedsättning av arrendeavgiften.

Under tidernas lopp har den fiskebefolkning, vars rätt till fiske i saltsjön genom förenämnda fridlysning inskränkes, gjort upprepade försök att få sagda fridlysning hävd eller området för densamma minskat. Riksdagen har i skrivelser den 6 november 1823 och den 31 maj 1916 hos Kungl. Maj:t begärt utredning i ämnet. I sistnämnda skrivelse har riksdagen anfört bland annat följande.

»De nuvarande förhållandena synas vara hart när olidliga för den talrika fiskarebefolkning, som är bosatt utmed stränderna av Pukaviksfjorden Enligt vad för riksdagen blivit upplyst, är denna befolkning under flera månader på våren hänvisad till uteslutande laxfiske. Då detta icke får äga rum innanför fredningslinjen, måste det nattliga fisket bedrivas antingen utanför denna linje eller vid helt andra kuster. I förra fallet löpa fiskarena dels risken att av ström och vindar i mörkret drivas innanför linjen, då de få såväl fångst som redskap beslagtagna, dels kunna garnen komma att ligga i de segelleder, som där gå fram, varvid det ej sällan lär inträffa, att passerande båtar förstöra redskapen. Ofta föredraga fiskarena därför att ställa färden till Bornholm eller tyska kusten, varvid de emellertid utsätta sig för största fara vid de vanliga vårstormarna. Det har också vid upprepade tillfällen inträffat, att fiskare, ibland hela fiskeflottiljer, förolyckats under dylika färder. Även beträffande annat fiske än efter lax medföra de nuvarande bestämmelserna svåra olägenheter för fiskarebefolkningen.»

Riksdagens förenämnda uttalande synes i huvudsak sammanfatta de skäl, som förebragts för åvägabringande av ett förändrat sakernas tillstånd.

I anledning av riksdagens berörda skrivelse har den nu föreliggande utredningen i ärendet verkställt. Såsom framgår av den härför i propositionen lämnade redogörelsen kvarstår fortfarande oklarhet rörande de ifrågasvarande rättsliga förhållandena. I fråga om det inflytande ett borttagande eller inflyttande av fredningslinjen skulle utöva på laxfisket i Mörrumsån samt å laxbeståndet äro meningarna i viss mån delade. Enligt lantbruksstyrelsens mening skulle emellertid anledning finnas antaga, att en inflyttning av fredningslinjen, på sätt i propositionen föreslagits, icke skulle komma att bliva av mera avsevärd betydelse för nämnda laxfiske eller innebära någon fara för laxbeståndet.

Beträffande övriga myndigheters ställning till frågan torde böra nämnas, att kammarkollegium och länsstyrelsen i Blekinge län tillstyrkt fredningslinjens inflyttande under det att domänstyrelsen ställt sig avvisande häremot.

*Departements-
chefen.*

Departementschefen har anfört följande motivering för nu föreliggande förslag:

»Det torde såsom riksdagen i sin skrivelse framhållit samt jämväl av de i ärendet avgivna yttrandena framgår vara nödvändigt att undanröja åtminstone de största svårigheterna och olägenheterna, som genom fridlysningsbestämmelserna uppkommit för fiskebefolkningen vid Mörrumsbukten i fråga om det för deras livsuppehälle nödvändiga laxfisket.

Man kan dock därvid enligt min mening inskränka sig till att inflytta den s. k. fredningslinjen till sträckningen Sternö udde—Lörby kladd. Visserligen har en del av fiskebefolkningen vid Mörrumsbukten uttalat sig för en sträckning något närmare åmynningen, men Listerlandets fiskeriförening, som måste betraktas som en representant för sagda befolkning, har förklarat den av mig nu föreslagna sträckningen vara fullt tillfredsställande.

I vad mån en dylik inflyttning av fredningslinjen kommer att menligt inverka på laxfisket i Mörrumsån kan, såsom framgår av lantbruksstyrelsens yttrande, icke på förhand utredas, men har man all anledning antaga, att en sådan åtgärd icke kommer att medföra några svårare påföljder för laxbeståndet i Mörrumsån.

Även om Kungl. Maj:t i kraft av sin administrativa myndighet skulle vara formellt oförhindrad att vidtaga ändring med avseende å fridlysningsbestämmelserna, synes en sådan åtgärd icke vara att utan vidare förordas. Uppenbart är nämligen att, därest Kungl. Maj:t inskränker det fridlysta området, fiskebefolkningen med fog kan anse sig äga rätt bedriva fiske i enlighet med de nya bestämmelserna samt anse staten hava iklätt sig garanti för att en dylik rätt verkligen förefinnes. Emellertid göra ju ägarna till laxfiskena i Mörrumsån gällande, att de på grund av urminnes hävd äga rätt förbjuda laxfiske i Mörrumsbukten intill den nuvarande fredningslinjen, samt åberopa till stöd för sin mening bland annat Kungl. Maj:ts den 27 mars 1867 meddelade dom. Skulle så vara, att ägarna till åfiskena verkligen äga en dylik rätt, kunna de uppenbarligen i rättegångsväg göra denna rätt gällande, oavsett att fridlysningsbestämmelserna blivit av Kungl. Maj:t i administrativ ordning ändrade, samt talan sålunda komma att föras mot fiskare, som vid utövande av sitt näringsfång i god tro följt de nya fridlysningsbestämmelserna men därvid eventuellt överskridit den nu gällande fredningslinjen. Hänsyn till de enskilda fiskeägarnas rätt har också vid flerfaldiga tillfällen föranlett statsmakterna att avslå gjorda framställningar om ändring i fridlysningsbestämmelserna.

Vidare är uppenbart, att även om, såsom jag påpekat, den av mig föreslagna inflyttningen av fredningslinjen endast komme att hava en ringa inverkan på laxfisket i Mörrumsån, värdena på laxfiskena i ån likväl kunde komma att, innan den verkliga skadan å desamma blivit fastslagen, starkt påverkas i nedåtgående riktning. Billigheten torde därför kräva, att staten, som genom sina i århundraden upprätthållna fridlysningsbestämmelser givit åfiskenas ägare anledning antaga, att den dem härigenom tillagda förmånen vore säkerställd, söker gottgöra dem för i angivna avseende uppkommande olägenheter.

Med hänsyn till ovan anförda omständigheter bör enligt min mening en

ändring av fridlysningsbestämmelserna icke ske utan att uppgörelse om möjligt först äger rum med de enskilda ägarna till laxfiskena i Mörrumsån. En sådan uppgörelse kan komma till stånd antingen därigenom att staten inlöser de enskilda laxfiskena eller därigenom att dessas ägare tillerkännes ersättning för den skada, som kan visas hava drabbat fiskena genom ändringen i fridlysningsbestämmelserna. Med hänsyn till omöjligheten att för närvarande ens närmelsevis bestämma denna skada samt till att, därest ersättning skulle utgå och då först efter flera års förlopp, denna säkerligen i ett stort antal fall komme att tillfalla annan än den, som verkligen drabbats av värdeminskningen i fisket, är jag av den uppfattningen att staten om möjligt bör, mot en ersättning ej överstigande taxeringsvärdet, inlösa de enskilda laxfiskena. Ur ekonomisk synpunkt torde en dylik inlösen av fiskena för kronan icke ställa sig ogynnsammare än en framtida skadereglering. Att märka är nämligen, att ifrågavarande kronolaxfiske i arrendeinkomst inbringar fem procent på taxeringsvärdet. Enligt vad jag inhämtat lämna de utarrenderade enskilda laxfiskena i Mörrum en än högre förräntning av taxeringsvärdet, varför all anledning föreligger att antaga, att de inlösta fiskena skulle komma att väl förränta det nedlagda kapitalet. På grund härav synas medel till inlösningsen av fiskena — vilka i likhet med kronolaxfiskena böra ställas under domänstyrelsens förvaltning — kunna tagas ur domänfonden. Skulle det framdeles visa sig, att laxfiskena i ån genom inskränkningen av det fridlysta området rönt sådan inverkan, att lösesumman verkligen icke kan förräntas genom avkastningen från fiskena, vilket emellertid av vad ovan härom anförts synes föga troligt, kan då tagas under omprövning i vad mån och på vad sätt ersättning härför bör beredas domänfonden.

Skulle uppgörelse på ovan angivna villkor icke kunna komma till stånd, torde ytterligare böra övervägas, huruvida ej ändringen i fridlysningsbestämmelserna ändock bör äga rum.»

Det torde numera framstå såsom uppenbart, att åtgärder böra vidtagas för undanröjande av de påtagliga missförhållanden, som på grund av ifrågavarande, till skydd för kronans ekonomiska intresse tillkomna fridlysning råda beträffande fisket i Mörrumsbukten. Kungl. Maj:ts förslag synes utskottet möjliggöra en tillfredsställande lösning av denna invecklade fråga.

Utskottet.

Beträffande sättet för bestämmande av lösenbeloppen för de enskilda laxfiskena hava motionärerna ansett, att, där uppgörelse ej på annat sätt komme till stånd, detta borde ske genom anlitan av skiljemannaförfarande. Utskottet, som anser, att det bör ankomma på Kungl. Maj:t att finna former för ifrågavarande uppgörelser, har icke funnit lämpligt att i detta hänseende fastslå ett obligatoriskt skiljemannaförfarande. Den av Kungl. Maj:t föreslagna maximigränsen för lösenbeloppet, det nuvarande taxeringsvärdet, har utskottet för sin del ansett böra kvarstå. Med hänsyn till motionärernas uppgift om förefintligheten av laxfiskerättigheter, som icke skulle vara särskilt taxerade, förutsätter utskottet att, därest så skulle vara förhållandet, vederbörlig uppskattning av dylikt fiskes värde genom Kungl. Maj:ts försorg må kunna äga rum.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

- 1) att riksdagen måtte bifalla ifrågavarande proposition nr 186;
- 2) att förevarande motion II: 405, i den mån den icke kan anses besvarad genom vad utskottet ovan anført icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 16 april 1926.

På jordbruksutskottets vägnar:

O. NILSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 39.
